

Prof. dr Zoran Ivošević*

DOSPELOST KAMATE NA IZNOS OTPREMNE KOJU ZAPOSLENI TREBA DA VRATI (Komentar presude Apelacionog suda u Beogradu, Gž. 5850/12 od 30.1.2015. godine)

Prema članu 179. stav 5. Zakona o radu, zaposlenom može da prestane radni odnos otkazom ugovora o radu od strane poslodavca ako usled tehnoloških, ekonomskih ili organizacionih promena prestane potreba za njegovim radom, odnosno dođe do smanjenja obima rada. U tom slučaju, poslodavac je, po članu 158. Zakona o radu, dužan da zaposlenom pre otkaza isplati otpremninu koja ne može biti niža od zbira trećine zarade zaposlenog za svaku navršenu godinu dana rada u radnom odnosu kod poslednjeg poslodavca, njegovog pravnog prethodnika i kod sa poslodavcem povezanih lica.

Presudom Prvog osnovnog suda u Beogradu, P. 12410/10 od 4.7.2012. godine, zaposleni je (u svojstvu protivtuženog) obavezan da poslodavcu (u svojstvu protivtužioca) vrati iznos otpremnine sa zateznom kamatom od dana podnošenja protivtužbe, a ne od dana prijema otpremnine kako je traženo.

Po žalbi poslodavca Apelacioni sud u Beogradu je presudom Gž. 5850/12 od 30.1.2015. godine preinačio prvostepenu presudu i obavezao zaposlenog da zateznu kamatu plati od dana isplate otpremnine, smatrajući da je pao u docnju njenim prijemom „za koji nije postojao osnov“. Stav izražen u drugostepenoj presudi zaslužuje pažnju i zato valja da bude razmotren.

Tačno je da obaveza isplate zatezne kamate dospeva sa docnjom u ispunjenju glavne obaveze. Kod oročenih ugovornih obaveza i obaveza po osnovu naknade štete, početak docnje je lako odrediti uz pomoć člana 77. stav 1. i člana 186. Zakona o obligacionim odnosima. Po prvoj odredbi, docnja počinje prvog dana po isteku poslednjeg dana roka za izvršenje

* Redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu u penziji
e-mail: zoraniv@sbb.rs

obaveze. Po drugoj odredbi, docnja počinje istovremeno sa nastankom štete. Ali ovaj slučaj je složeniji i zahteva poseban pristup.

Obaveza vraćanja otpremnine zbog poništavanja rešenja o otkazu ugovora o radu ima izvor u sticanju bez osnova. Prema članu 210. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, kad neki deo imovine jednog lica pređe na bilo koji način u imovinu drugog lica, a taj prelaz nema osnov u nekom pravnom poslu ili zakonu, sticalac je dužan da ga vrati, a ako to nije moguće – da naknadi vrednost postignutih koristi. Obaveza vraćanja, odnosno naknade vrednosti stečenog, po stavu 2. istog člana, postoji i kad se nešto primi s obzirom na osnov koji se kasnije nije ostvario ili koji je kasnije otpao. Druga opcija ove odredbe je relevantna. U momentu isplate otpremnine osnov sticanja je postojao, jer član 158. stav 1. Zakona o radu tom isplatom uslovljava otkaz ugovora o radu usled tehnoloških, ekonomskih ili organizacionih razloga, odnosno smanjenja obima rada. S obzirom na to, u drugostepenoj presudi se neosnovano navodi da je zaposleni „pao u docnju prijemom iznosa otpremnine za koji prijem nije postojao osnov“. On je pao u docnju tek danom pravnosnažnosti presude kojom je poništeno rešenje poslodavca o otkazu ugovora o radu. Toga dana je otpao i osnov sticanja otpremnine, predviđen članom 158. stav 1. Zakona o radu. Dotle je postojao osnov u punom kapacitetu, a po njegovom prestanku kamata počinje da teče od dana podnošenja tužbe.

Dosuđujući zateznu kamatu i za period u kome je postojao pravno perfektno osnov za sticanje otpremnine (od njenog prijema do pravnosnažnosti presude o poništenju otkaza), Apelacioni sud u Beogradu je pogrešno primenio materijalno pravo. Taj sud se, doduše, poziva na istoznačni stav Vrhovnog suda Srbije (iz presude Rev. 993/05 od 9.2.2006. godine), ali je i on, kao i stav iz presude koju komentarišemo, pogrešan.

Ako zaposleni u ovom sporu ishoduje preinačenje pravnosnažne presude i dovede je u sklad sa materijalnim pravom, moći će da zahteva, pozivajući se takođe na sticanje bez osnova, povraćaj vraćene otpremnine u delu koji se odnosi na vreme od nastanka do gašenja osnova za sticanje otpremnine.

Dostavljeno Redakciji: 26. maja 2015. god.

Prihvaćeno za objavljivanje: 23. juna 2015. god.